

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. IX. & ultimus. De Privilegiis Omnium Personarum Ecclesiasticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

§. IX. & ultimus.

DE PRIVILEGIIS OMNIUM PERSONARUM
ECCLESIASTICARUM,

SUMMARIA.

1. Privilegium fori quid sit? 2. Quamnam gaudent hoc privilegio. 3. An persona ecclesiastica post assumptum clericatum aut professionem religiosam possit in foro seculari conveniri de contractibus aut delictis in seculo admisis? 4. An clericus dimisso clericatu, vel novitius monasterio egressus, possint à iudice laico castigari ob delicta in clericatu vel novitatu admissa. 5. An clericus heres laici teneatur in foro defuncti laici comparere, si tanquam heres actione quadam defuncti nomine conveniatur. 6. Si lis cum defuncto in foro seculari jam coepa sit, an tunc ab herede clerico ibidem continuari debeat? 7. An clericus actor possit coram iudice laico reconveniri? 8. Quale forum clericus in actione reali sortiatur. 9. Personarum Ecclesiasticarum forum competens in causis criminalibus. 10. Si clericus in servitio vel ministerio apud Principem saeculares constitutus delinquat vel ex-

cedat, an ratione delicti ab iisdem Principibus puniri possit? 11. Si clericus non solvit vectigal aut gabellam in emptione venditione praestitutam, an ipsius merces in commissum cadant. 12. An Clericus reus laese majestatis ab offenso Principe coerceri possit. 13. Forum competens clericorum in causis feudalibus. 14. Clerici nequeunt renuntiare privilegio fori. 15. Privilegium Canonis quid sit & quos effectus producat. 16. Hoc privilegium quando locum non habeat & obtendi non possit. 17. Describitur privilegium competentiae. 18. Quibus competat? 19. Quando locum non habeat. 20. Immunitas Clericorum quotuplex. 21. Immunitas personalis quid sit. 22. Ad qua se extendat immunitas personalis. 23. An summus Pontifex potuerit Clericis concedere Immunitatem personalem. 24. Immunitas realis quid sit & ad qua se extendat. 25. In quo casu hac immunitas cesset.

Privilegia clericorum quadruplicia sunt (nimirum principaliora) fori, canonis, competentiae, immunitatis. Hinc

Quaeres 1. Quid sit privilegium fori?

Resp. Privilegium fori est prerogativa, qua personae ecclesiasticae à jurisdictione saeculari exemptae,

nullum contra se iudicem agnoscunt, quam ecclesiasticum; hoc privilegio: primo gaudent non tantum clerici strictè sic accepti, sed & clerici paulo latus sumpti, quot. 2. quot nimirum in sortem Domini cooptati, saeculo & rebus saecularibus renunciarunt, hoc est: omnes regulares utriusque sexus. c. 15. can. 38. caus.

caus. 11. quest. 1. cap. 3. de immunit. eccl. in 6. auct. causa quae auct. statui- mus. C. de episcop. & cleric. nov. 123. cap. 21. tales sunt secundo: ex clericis qui in minoribus constituti, aut beneficiū habent, aut habitum cum tonsura gerunt, simulque alicui eccl. ex mandato episcopi inserviunt; vel in seminario clericorum aut in aliqua schola vel universitate de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendas versantur. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6. tales sunt tertio & illi clerici, qui in majoribus constituti habitum ex causa, vel sine causa dimittunt, si modo vel ab episcopo ter, vel à synodo sub expressa comminatione amittendi privilegii semel moniti resipuerint; & hi omnes ut rei conveniri debent coram competente iudice ecclesiastico; quando enim actoris vices sustinent, subintrat vulgata regula: quod actor sequatur forum rei. cap. 1. & 8. de foro complet.

3. Dubitari potest, an persona ecclesiastica, post assumptum clericatum aut religiosam professionem emissam, possit in foro seculari conveniri, de contractibus aut delictis in statu laicali admissis?

Resp. Distinguendum esse: an clericatus citra fraudem & ex sancto Zelo sit susceptus, aut professio emissā, quo casu conveniri nequit coram iudice laico. an vero in fraudem legis, ut evitet supplicium? & tali casu conveniri posse affirmandum est, cum Farinacio *lib. 1. prax. crim. tit. 1. quest. 8. n. 104.* Covarruv. *pract. 99. cap. 32. n. 4. conclus. 1. & 2,*

Ratio prioris partis est, 1. quia jura haec tenus citata personas ecclesiasticas absolute eximunt à foro seculari, 2. est regula generalis, eos qui una cum statu forum mutant, super actibus praeteritis in foro deserto conveniri non posse. *l. 12. in princ. ff. de accusat. l. 4. §. 5. ff. de re milit. insuper est textus specialis in clement. 1. de vit. & honest. cleric.*

Ratio posterioris membri fundatur tum in *l. ult. in princ. ff. de re milit. l. 21. C. ad l. Cornel. de fals. ubi qui militiam vel decurionatum susceperunt, non possunt se eximere foro, cui ratione delicti antea perpetrati subjecti erant; Tum etiam in regula juris, quod sua fraus & dolus nemini debeat patrocinari. cap. 16. de rescript. Quodque privilegium clericorum non debeat esse fomentum & fomes delictorum.*

Dubitari potest 2. An Clericus dimisso clericatu ad saeculum reversus, vel novitius monasterio egressus, possint à iudice laico castigari ob delicta in clericatu vel monasterio commissa?

Resp. Negative. ita Barboza *J. E. V. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 98.* Marta *de jurisdict. part. 4. casu 121.* Covarruv. *loc. cit. cap. 31. n. 8.* Ratio est, quia in castigandis delictis ad hoc ut delinquens gaudeat suo privilegio, inspicitur tempus delicti. *arg. l. 1. in princ. ff. de panit.* tunc enim privilegium maxime operari debet, ubi est maximè necessarium, quod sit tempore delicti, quo forum speciale contrahitur. Cum ergo

ergo cum in casu posito personæ delinquentes, admisi delicti tempore privilegio fori clericalis munitæ fuisset præsumantur, id privilegium etiam postea retinere censendæ sunt.

Cum itaque personæ ecclesiasticæ quoad forum in actionibus personalibus sint privilegiatæ: dubitari potest

5 Primo: An si clericus hæres sit laici, teneatur in foro defuncti laici comparere, si tanquam hæres actione quadam defuncti nomine infestetur? & quidem si lis cum defuncto nondum sit cæpta, satis convenit inter canonistas & civilistas, clericum in foro proprio conveniendum esse, juxta Abbatem in *cap. quia 11. de judic. n. 12.* Covarruv. *pract. q. q. cap. 8. n. 4.* Gail. *1. lib. 1. obs. 37. n. 10.* Ratio desumitur ex *l. 19. in princ. ff. de judic.* ibi: *hæres absens ibi defendendus est, ubi defunctus debuit, & conveniendus, si ibi inveniatur, nulloque suo proprio privilegio excusatur.* cum ergo privilegium fori, quo gaudent clerici, non sit clericis in singulari proprium & speciale, sed universo clericorum ordini commune, ac in corpore juris clausum, certe clericus tanquam hæres laici in foro defuncti conventus, recte communi suo privilegio excusatur.

6 Major controversia urget, si lis cum defuncto in foro sæculari jam cæpta sit, an tunc ab hærede clerico ibidem continuari debeat?

Affirmativam tenet Covarruv. *cit. cap. 8. n. 8.* Gail. *d. obs. n. 8. & 9.*

Haunold. *tom. 5. tract. 1. n. 237.* quorum ratio prima est, ex *l. 30. ff. de jud.* quia judicium, ubi acceptum semel, ibi & finem accipere debet, cum instantia cum defuncto contracta, hæredem quoque obstringat. 2. Fundantur in identitate personarum, hæredis & defuncti, quorum uti actiones & obligationes sunt eadem, sic & judicium est idem. *l. 34. ff. de tit.* 3. Æquitas naturalis nullatenus pati videtur, ut actoris causa ob hæredis personam evadat deterior, isque in una instantia duplicem judicem adire cogatur.

Resp. Negative. Ratio prima est, ex *l. 19. in princ. ff. de judic.* ubi indefinite deciditur: hæredem in foro defuncti non esse conveniendum, quando non proprio sed communi & in corpore juris clauso privilegio munitus est, nec distinguitur, sit ne lis cum defuncto jam cæpta, nec ne; quapropter aliis quoque distinguere non erit licitum. 2. In *l. 32. §. 4. ff. de recept. qui arbit.* ubi Jctus Ethnicus ait: *sacerdotio obviente non cogi arbitrum sententiam dicere; Id enim non tantum honori personæ, sed & majestati Dei indulgetur, cujus sacris vacare sacerdotes oportet.* si ergo, dum clericatus supervenit ex parte arbitri, post arbitrium jam susceptum, arbiter clericus non amplius cogi possit ad sententiam dicendam, quia videlicet & statum & personam & forum mutavit: quis coget clericum ad judicium in foro sæculari profequen-

Ggg

quendum, si laico in lite succedat? cum & ipse statum & personam ac forum mutaverit? 3. Si clericus litem cum defuncto inchoatam, coram iudice saeculari teneretur prosequi, id proveniret ex titulo praeventionis. Atqui id titulus praeventionis efficere nequit: sicut enim tollere non potest privilegium fori clericalis, & facere ut clericus, coram iudice laico comparere debeat, sic efficere non potest, ut iudicium coram eodem finire obstringatur.

Resp. ad 1. Quod quidem iudicium in uno loco captum, in eo continuandum sit, sed hoc tamen principium fallere, quando succedit persona privilegiata; sicuti & tunc fallit, quando causa inferiori iudicio jam pendens a superiori advocatur.

Resp. ad 2. Quod iura, obligationes ac forum defuncti & haereditis communia sint, hac tamen communione non obstante haereditatem non posse conveniri in foro defuncti, si forum iure communi privilegiatum haeres sortiatur. vel defunctus & haeres sunt una persona, ita tamen ut haeres privilegium quod habet non amittat, C. patet in pupillo & minorene, qui si majorenni succedat, nec praescriptionis, nec restitutionis privilegium amittit, per l. 19 ff de Minor. 25. ann. sunt una persona, ita ut haeres privilegium iure communi concessum amittat N.

Resp. ad 3. Negando quod

aequitas naturalis prohibeat, ne actor in una instantia duplicem adire iudicem cogatur, prout patet, cum supremus iudex causas in inferiori iudicio jam pendentes ad se advocare possit, absque eo quod ulli praedictum causare censeatur, quia expensas majores, quae tunc causantur, is qui temere litem aut inceptit aut suscepit, refundere tenetur; vel distinguo aequitas prohibet, ne quis in eadem instantia teneatur adire duplicem iudicem Laicum & in foro saeculari T. si succedat iudex ecclesiasticus, & impediatur privilegium commune quoniam prior instantia observari possint. N. nunc

Quaeres 1. Si Clericus laicum coram iudice laico convenit, an possit clericus coram eodem iudice a convento reconveniri?

Resp. Negative. ita Panormitan. in cap. 4. de iudic. n. 2. Layman. ad cap. 1. de mut. pet. conclus. 4. D. König. ad tit. de mut. petit. n. 8. Pirrhing. ibid. n. 9. Umm. de Proc. disp. 10. th. 2. num. 8.

Ratio est, quia haec reconventio clerici coram iudice saeculari nec iure civili nec canonico permessa est; non iure civili: hoc enim nec potuit nec voluit, generalitate suorum textuum in l. 22. ff. de iudic. l. 14. aub. & consequenter. C. de sent. & interlocut. Nov. 96. cap. 1. & 2. Clericis reis forum suum privilegiatum auferre, cum non genus speciei, sed species generis deroget. nec etiam iure canonico: id enim cum abso-

absolute jubeat, ut clerici tanquam personæ superioris ordinis judicentur à judicibus ejusdem ordinis, nec inferiorum seu laicorum arbitrio submittantur. *can. 6. can. 7. & seqq. dist. 96. cap. 17. de judic. cap. 2. cap. 4. cap. 5. cap. 12. cap. 13. de foro compet.* prohibet quoque ne coram laico iudice reconveniantur, cum eadem prorsus ratio conventionem & reconventionem prohibeat, ne videlicet illi, qui alterius & superioris sunt ordinis, ab iis, qui inferioris sunt ordinis, judicentur.

Probatur 2. Clerici nequeunt iudicis sæcularis jurisdictionem in se prorogare; jam autem reconventio fundatur in tacita prorogatione jurisdictionis *l. 14. C. de sentent. & interloc.* ubi Imperator rationem introductæ reconventionis reddit, *cujus enim, inquit, in agendo observat actor arbitrium, eum & habere contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.*

Probatur 3. Clericus nequit reconveniri coram iudice laico, quoties causa ecclesiastica controvertitur *cap. 2. de judic. ibi: Laici Ecclesiastica tractare negotia non presumant.* Atqui quando clericus reconvenitur, tunc causa vere dicitur Ecclesiastica, denominatione à persona, quam tangit, desumpta.

Objicies 1. Si laicus clericum conveniat coram ecclesiastico iudice, coram eodem à clerico reconveniri potest. Ergo etiam si clericus laicum conveniat coram iudice laico,

poterit ibidem reconveniri: cum non deceat clericum esse melioris conditionis in reconventionem, quam laicum.

Resp. N. Conseq. disparitas inter clericos & laicos hæc est, quod inconveniens plane sit, superiorem ab inferiore judicari; cum tamen nullatenus dedecet, inferiorem superioris iudicio subterni.

Objicies 2. Iudex laicus non est absolute incapax jurisdictionis in clericum, cum eidem de facto actor clericus fuerit subjectus in ordine ad sententiam definitivam, quæ in non subditum pronuntiari non valet. Ergo.

Resp. ad antec. in clericum actorem non aliter exerceri jurisdictionem, quam negative, declarando scilicet per sententiam, nihil juris adversus reum ipsi competere. Cæterum, si etiam admittamus positive jurisdictionem in ipsum exerceri, eodem modo discurrere oportet, quomodo de legibus civilibus obstringi clericos docetur; vel etiam sententia contra clericum est justa vel injusta? Si prius: fringit clericum non aliter ac lex civilis justa, scilicet indirecte; si posteriorius: nullo modo habet robur.

Objicies 3. Clericus potest à iudice laico condemnari in expensas; & hoc ideo, quia æquitas naturalis postulat, ne causa principalis separetur à causa accessoria & connexa. Ergo clericus etiam reconveniri potest; quia æquitas naturalis suadet, ne causa conventio-

Ggg 2

nis

nis & reconventionis ob mutuam connexitatem dividantur.

Resp. 1. N. antec. Expensæ enim contra clericum temere litigantem in foro ecclesiastico probabilius pendendæ sunt.

Resp. 2. T. anteced. N. conseq. quia major connexio inter expensas & causam principalem intercedit, quam inter causam conventionis & reconventionis: nam prior connexio est ex natura rei, posterior ex libera dispositione juris positivi. 2. Altera disparitas est, quia condemnatio in expensas potest fieri citra usurpationem jurisdictionis in clericum, secus reconventio, in qua clericus ad causam citari, & si contumacem se ostenderet, processus in contumaciam formari deberet.

Quæres 2. Quale forum clericus in actione reali sortiatur?

Resp. Quod clericus non minus in realibus actionibus, considerato jure communi, foro privilegiato gaudeat. Abbas in *cap. 10. de constit. n. 22.* Covaruv. *pract. quest. cap. 31. n. 5.* P. Engel. *de foro compet. n. 40.* D. Konig. *ibid. n. 30.* D. Francisc. Schmier, *tract. de judic. cap. 3. sect. 6. §. 3. n. 179.* contra Gail, *lib. 1. obs. 37. n. 4.* Mynsing. *centur. 1. obs. 22.*

Ratio prima: Quia clericos in causis realibus quoque exemptos esse, deduci potest tum ex manifesto textu in *cap. 4. de censib. in 6.* tum quia personarum exemptio parum clericis prodesset, nisi & ratione bonorum quæ habent, exem-

pti forent, cum & in actione reali possessorem conveniri, ac si contumaciter absit, immisionem in illius bona decerni, constat *ex l. 2. C. ubi in rem actio*, unde enatum axioma *ex l. 43. ff. de R. V.* ea, quæ religionis adhærent, religiosa censeri, ac bona conditionem personæ seu accessoria suam principale sequi. *l. 28. in princ. ff. de usur. & fruct.*

Ratio 2. Quia jus canonicum clericorum causas simpliciter & absolute eximit e potestate sæculari, nec vult clericos tanquam reos coram iudice profano stare. Atqui causa realis clericorum est causa clericalis, respiciens immediate commodum & incommodum clericorum, Ergo

Ratio 3. Quia & jus civile prorsus indistincte clericos a foro sæculari facit immunes. *auth. nullus episcopus. auth. causa que. auth. clericus. auth. statuimus. C. de episc. & cler.* in qualibet causa civili & pecuniaria clericos ad forum sæculare evocari prohibet; adeoque & causas clericorum reales quæ etiam civiles & pecuniariæ sunt, foro sæculari subtrahit.

Objicies 1. Actio realis non tam in personam quam in rem dirigitur. *§. 1. inst. de act.* ergo movenda est in foro rei sitæ, *l. ult. C. ubi in rem actio.*

Resp. Actionem realem in rem dirigi; jurisdictionem vero & iudicium non in rem velut aliquid in animatum & jurisdictionis incapax, sed in rei possessorem dirigi, & con-

consequenter actionem realem in foro rei sitæ institui quidem posse contra clericum, ita tamen ut episcopus rei sitæ adeatur. *cap. 3. de foro compet.*

Quoniam vero pluribus in locis consuetudo invaluit, ut clerici sine scrupulo iudicem profanum in causis realibus agnoscere cogantur, difficilior superest quæstio, an talis consuetudo defendi possit? *Covarruv. loc. cit. Zoëf. ad decret. de for. compet. n. 24. Schambogen ibid. n. 31.* & alii tacite eam defendere videntur, imo alii expresse eam defendunt ex ea ratione, quod consuetudo tantarum sit virium, ut legem humanam, canonicam & civilem tollere possit, adeoque & privilegium fori clericalis in actionibus realibus. Verum quia probabiliter exemptio clericorum ex jure divino descendit, ea per consuetudinem contrariam, sicut & ipsum jus divinum contraria consuetudine tolli nequit, imo etiam si descenderet ex solo jure humano, tamen contraria consuetudo non subsisteret, quia utroque jure canonico & civili reprobata. Nam consuetudo quævis immunitati ecclesiasticæ contraria damnatur per bullam Urbani Octavi editam 5. Junii Anno 1641. & quot annis per bullam cænæ coram Principum oratoribus solenniter promulgari consuetam reprobatur.

Denique argumentantur: Principes sæculi res possunt jurisdictionem in bonis, quæ noviter ad Ec-

clesias vel personas ecclesiasticas transferuntur, jurisdictionem sibi reservare; *arg. cap. 23. de jure patron. cap. 4. de condit. apposit.* Ergo etiam possunt decernere, ut bona, quæ noviter ita transferuntur, petantur coram iudice sæculari. Ergo etiam possunt urgere observantiam hujus decreti. Ergo si de facto prætendant, ut in causis realibus respondeant clerici coram iudice sæculari, reprehendi nequeunt, quia signum est, quod tum ipsi, tum antecessores eorum, jurisdictionem sibi reservaverint in bonis ad ecclesias & personas ecclesiasticas translatis.

Resp. 1. Negando, quod citra consensum Pontificis talis reservatio subsistat, tum quia si talis reservatio esset per se licita, non deberet summus Pontifex consuli pro facienda contributione ex bonis ecclesiasticis, in casu necessitatis, quod tamen requiritur, *per cap. 4. & cap. 7. de Immunit.* tum quia pactum non potest habere majorem vim, quam statutum, quod tamen, si libertati ecclesiasticæ repugnet, declaratur irritum ab Imperatore Friderico *in autb. cassa C. de SS. Eccles.* interim, quando princeps aliquis per tempus immemorabile in causis clericorum realibus jus dixit, præsumptionem habet, quod jurisdictionem legitima & rite approbata reservatione, vel alias ex privilegio Apostolico nactus fuerit: cum enim cursus temporis immemoralis præsumptionem privilegii, tituli

Ggg 3 &

& legitimæ acquisitionis operetur, sane pro Principe, qui per tempus immemorabile in causis clericorum realibus jus dixit, præsumptio nascitur, quod jurisdictionem legitime hæctenus exercuerit.

8 Quæres 3. *Quale forum clerici habeant in causis criminalibus?*

Resp Clerici à foro & jurisdictione sæcularium etiam in causis criminalibus eximuntur.

Ratio est, quia causæ criminales vel maxime sunt personales, tum etiam, quia reverentia personarum Deo sacratarum postulat, ut causæ criminales clericorum sine strepitu & contentione fori sæcularis discutiantur, prout religiose jam pridem sensit Magnus Imperator Constantinus, dum clericorum accusatione ad se delata; *Vos, inquietabat, Dii estis à vero DEO constituti, Itæ & inter vos causas vestras discutite: quia dignum non est, ut judicemus Deos.* Prout refertur in *can. 5. can. 41. caus. 11. quest. 1.* qui ipse pientissimus Princeps alia vice dixisse narratur, in *can. 8. dist. 96. verè, si propriis oculis vidissem sacerdotem DEI, aut aliquem eorum, qui monachico habitu circumamicti sunt, peccantem, chlamidem meam exspoliarem, & cooperirem eum, ne ab aliquo videretur.*

Dubitari potest, si persona ecclesiastica in servitio vel ministerio apud Principes sæculares constituta, delinquant vel excedant, an ratione delictorum ab iisdem principibus puniri possint?

Resp. Quod puniri nequeant, certa in jure, & in conscientia magis tuta est sententia, prout cum Diana, Ambrosino, Haunold, & multis aliis tenet Pignatellus *tom. 2. consult. 27. n. 5.* ratio est, quia personæ ecclesiasticæ, quamdiu manent tales, privilegiatum forum obtinent, nec illud amittunt, etsi alibi delinquant; *cap. 4. de judic.* etsi autem illicitis negotiationibus operam dent, adhuc retinent idem forum, antequam ter fuerint moniti à judice ecclesiastico, *cap. ult. de vit. & honest. cleric.*

Dubitatur 2. Si clericus non solverit vectigal aut gabellam in emptione venditione præstitutam, an merces ipsius in commissum cadant & fisco judicis sæcularis cedant, ab eoque auferri vel arrestari possint?

Resp. Negative. Ratio est, quia clericis legibus civilibus quoad vim coactivam non adstringuntur, adeoque punitio & arrestatio nequit fieri a judice laico. D. Francisc. Schmier *loc. cit. §. 4. n. 205.* alique ab eo relati.

Gravissima denique superest controversia: *An clericus criminis lese majestatis reus, ab offenso principe coerceri possit?*

Negant turmatim DD. Abbas in *cap. 4. de jud. circa fin.* Marta de *jurisdict. part. 4. cent. 1. casu 133. n. 27.* Pignatellus *tom. 1. consult. 124. n. 2.* & alii plures. Ratio, quia in *cap. 4. cap. 10. de judic.* clericus ob nullum prorsus crimen punitioi sæcula-

ris iudicis obnoxius est. Tum quia in *can. 190. caus. 22. quest. 5. in fin.* Clericus in mortem Principis conspirans degradari iubetur. Atqui ante degradationem iudex laicus in clericum nequit manus extendere. Afferunt tamen aliqui clericos conspirationi ac rebellionem se immiscerent tanquam hostes non solum in conspectu, sed etiam post illum, non jure jurisdictionis, sed jure defensionis ab offenso Principe capi; antea tamen in ipsos procedi non posse, quamdiu in foro ecclesiastico iustitia administranda speratur.

Corollarium. Juxta probabilem sententiam, quam tenent Panormitanus *ad cap. 35. de sentent. excommunicat.* Felinus *in cap. 3. eod. tit.* Covarruv. *lib. 2. var. resolut. cap. 1. n. 9.* & alii, potest clericus in flagranti crimine deprehensus a iudice laico capi & postea ad iudicem ecclesiasticum deduci. Ratio est, quia clerici in flagranti crimine (si unum ex atrocioribus sit) deprehensi, plerumque fugam meditari solent, ac proinde nisi iudicibus laicis concedatur potestas illos capiendi, & ad iudicem ecclesiasticum deducendi, dabitur clericis causa elabendi, & sic liberius ac impune peccandi. Textus *in cap. 3. cap. 35. de sent. excommunicat.* qui videri possunt obstare, vel non loquuntur de clerico in flagranti deprehenso, sed post delictum jam consummatum capto, vel supponunt periculum fugæ non subesse,

Quæres 4. *Quale forum clerici in 12 causis feudalibus sortiantur?*

Resp. Clerici æque ac laici in causa feudali subijciuntur iudici feudali, prout traditur *in cap. 5. de iudic. cap. 6. cap. 7. de for. compet.* & ratio est, quia dum causæ feudales ex antiquissima consuetudine speciales semper habuerunt iudices, eaque conditione feuda conferuntur vasallis, ut illorum ratione coram iudice feudali respondeant; clerici quoque feuda a dominis secularibus recipientes eandem conditionem servare tenentur, ecclesia connivente, & juxta recitatos textus consentiente. Gonzalez *in cap. 5. de iudic.* Rationem aliam dat Panormitanus *in cap. 7. dist. 11.* quod cum rei feudalis dominium directum maneat penes concedentem, ille per se vel suos de feudali causa cognoscendo, quasi de re propria cognoscere & iudicari videatur. Dubitari potest, utrum iudex feudalis, an vero iudex ordinarius ecclesiasticus notionem habeat, quando in causa feudali contra vasallum clericum agitur ex crimine ad privationem feudi?

Resp. Si delictum clerici sit mere feudale, hoc est: solo jure feudali prohibitum, veluti si vasallus clericus feudum inconsulto domino alienet, investituram tempore debito non petat, periculum domino non denuntiet &c. notionem iudici feudali deferendam esse. prout sentiunt Fagnanus *in cap. ceterorum. de iudic. n. 29.* P. Wiestner *num.*

n. 112. de for. compet. D. Schmier. loc. cit. §. 5. num. 218. aliique ab eo relati.

Ratio est; partim quia causa mere feudalis, ex dictis pendet ab arbitrio iudicis feudalis, partim quia delicta mere feudalia non tam personam vasalli infamant, quam causam privationis Domino subministrant; partim quia, qui potest cognoscere de contractu, potest etiam cognoscere de distractu, seu causis, ex quibus contractus resolvitur.

Si vero delictum non mere feudale sed commune sit, hoc est jure communi prohibitum, habens tamen ex jure feudali privationem feudi connexam, uti si vasallus in crimen prodicionis incidat, parricidium aut stuprum inferat uxori vel filiae domini directi: tunc probabilius est, domino directo notionem de crimine non competere; ita cum AA. cit. Abbas in cap. verum. 7. de foro compet. n. 7. Barbosa J. E. V. lib. 1. cap. 29. n. 135. Ratio est, quia à regula, quod clerici in criminibus nequeant judicari à laicis, nullibi sunt excepta crimina communia, in quibus agitur ad privationem feudi. Ergo à regula hac recedere non licet, quia in materia immunitatis non licet argumentari à paritate, sed illud omne reperitur prohibitum, quod auctoritate pontificia expresse non concessum est.

13 Corollarium. Huic Privilegio fori, de quo hactenus dictum est,

etiam accedente consensu ordinarii renunciare non possunt clerici; textus & ratio est in c. 12. de for. comp. ibi: manifeste patet, quod non solum invisi sed etiam voluntarii pacisci non possunt, ut secularia judicia subeant, cum non sit beneficium personale: cui renunciari valeat, sed potius toti collegio ecclesiastico sit publice indultum, cui privato pacto derogari non potest. textum alium habes cap. 18. d. tit.

Alterum personarum ecclesiasticarum privilegium est, & dicitur Canonis, quod est prerogativa, qua clerici ab omni violenta percussione vel injuriosa laesione specialiter immunes pronuntiantur. Ejus origo tam quoad nomen, quam quoad effectum promanat ex canone seu constitutione concilii lateranensis sub innocencio II. habiti, prout refertur in can. 29. caus. 17. quest. 4. ibi: si quis suadente diabolo hujus sacrilegii reatum incurrit, quod in clericum vel monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus episcoporum illum presumat absolvere (nisi mortis urgente periculo) donec apostolico conspectui presentetur, & ejus mandatum suscipiat. Ratio hujus privilegii non obscura est: quia, sicut in statu politico dantur quaedam personae sanctae, quas violare, ausu temerario attingere, & percutere nefas est, sic jure merito in statu ecclesiastico quaedam personae sunt, quas violenta manuum injectione temerare, grande piaculum & sacrilegum est, juxta il-

aud

Iud Zachariæ 2. vers. 9. *Qui tetigit vos, tangit pupillum oculi mei*; quot quot igitur statui ecclesiastico annumerati reperiuntur, sancti censentur eo sensu, ut sine sacrilegio & anathemate nequeant ab ullo pulsari, verberari, capi, incarcerari, occidi, vel alia injuria reali offendi; *d. can. si quis suadente, caus. 17. quest. 4. cap. 3. cap. 5. cap. 9. cap. 10. cap. 29. cap. 33. de sentent. excommunic. Barbosa J. E. V. lib. 1. cap. 39. §. 1. n. 15. & seqq.* quo privilegio ipsi etiam gaudent novitii, quia in materia favorabili habendi pro professis. *cap. 21. de sent. excomm.*

Nec interest quoad injuriantes, utrum nomine proprio vel alieno, per se vel per alium, physice aut moraliter in clericos delinquant, nam etiam qui mandant, consulunt, & cum possent, *manifesto facinori desinunt obviare*, delinquent contra privilegium canonis & illius pœnam incurrunt, *cap. 6. §. illi vero. cap. 24. cap. 47. de sentent. excomm.*

15 Corollarium cessat hoc privilegium, cum annexa in transgressores pœna:

1. Quando persona ecclesiastica propter delictum amittit privilegium fori: tunc enim privilegium canonis plerumque simul amittit.

Cessat 2. quando clericus non injuria, sed correctionis causa, à superiore vel magistro moderate castigatur. *cap. 1. cap. 10. cap. 24. de sentent. excomm.*

Cessat 3. Quando justis doloris, quem continere difficillimum judicatur, magnitudo concurrat, ac clericus v. gr. cum percutientis uxore, matre, filia, vel sorore, turpiter agere deprehenditur. *cap. 3. d. tit.*

Cessat 4. Quando clericus non ex vindicta, sed justa defensione, cum moderamine inculpatae tutelæ, percutitur, *d. cap. 3. cap. 10. de sentent. excomm.* Servatur autem moderamen, si servetur imprimis modus, & tanta sit propulsatio injuriæ, quanta ad defensionem est necessaria: neque enim is, cui clericus impingit alapam, potest re-percuttere, nisi probabiliter timeat, ne altera & tertia sequatur; Deinde si servetur tempus, ac defensio fiat in continente: quia ex intervallo non potest amplius habere locum defensio, ubi cessat invasio. *Barbosa loc. cit. §. 1. n. 66.*

Tertium privilegium, quod 16 personis ecclesiasticis conceditur, est privilegium *competentiæ*; quod est prærogativa, qua personæ ecclesiasticæ, debitis onerata, nec excommunicari, nec incarcerari, nec ad bonorum cessionem compelli, nec à suis creditoribus in plus conveniri possunt, quam facere possint, deducta congrua sustentatione; ideoque vel fructus beneficii, si quod habeant, deducta congrua, in solutum cedere, vel juratoriam cautionem præstare debent de integre solvendo, si ad pinguiorem fortunam pervenerint;

H h

prout

prout habetur in *cap. 3. de solut.* Rationes illius varias assignat Gonzalez. *ibid. num. 14.* inter quas prima est: quia de jure civili simile privilegium concessum est militibus, *l. 6. in princ. l. 38. de re jud.* adeoque conveniens est, ut jure canonico clerici, qui sunt milites Christi. *can. 19. caus. 13. quest. 8.* non minori privilegio honorentur; 2. quia de jure civili memoratum privilegium tribuitur omnibus fere personis, quibus aliqua debetur reverentia, puta marito, patri, patrono, si ab uxore, liberis aut libertis conveniantur. *l. 16. l. 17. l. 30. ff. de re judic.* unde nec clericis, quibus ob eminentiam status utique debetur reverentia *can. 8. & seqq. dist. 69.* negandum erat. 3. est, quia per sepe ceteroquin accideret, ut clericus, debitis ultra modum gravatus, usque ad sacculum & peram excuti, & cum opprobrio status ecclesiastici mendicare deberet contra dispositionem Tridentini *sess. 21. de reform. cap. 2.*

27 Competit hoc privilegium clericis non tantum secularibus, sed etiam regularibus, constitutis non solum in ordinibus majoribus, sed etiam minoribus, eo quod *cit. cap. 3. de solut.* tanquam constitutio favorabilis & de clericis generaliter loquens, amplissimam extensionem mereatur; Barbosa *J. E. V. dict. lib. 1. cap. 39. §. 6. n. 15.*

Indulgetur hoc privilegium clericis citra causas civiles tum reales, tum personales, quando agitur

ad solvenda debita vel interesse ob rem deperditam, aut amissam restituendam, prout colligitur ex *cit. cap. 3. de solut.* ibi: *quibusdam debitis convenissent.* Quando autem agitur ad rem actoris propriam restituendam, sive rei vindicatione, sive actione personali commodati, depositi, &c. tenetur clericus rem illam, non attento competentia privilegio, restituere. Covarruv. *l. c.* in delictis verò videndum est, an agatur civiliter vel criminaliter ad interesse publicum, seu mulctam pecuniariam fisco inferendam? posteriore casu clericus, qui non habet in aere, in corpore luere debet. *per cap. 5. de dolo & contumac. l. ult. ff. de in jus vocand.* priore casu beneficium competentia procedit, *arg. cit. cap. 3. de solut.* quod simpliciter de debito loquitur, absque distinctione, an ex contractu, vel delicto descendat.

Cessat hoc privilegium 1. quando clericus ob debitum conventus, judicialiter & pertinaciter suum debitum negat. *arg. cit. cap. 3. in verb. recognoscensem hujusmodi debita.* prout etiam in jure civili neganti debitum negatur beneficium cessionis bonorum. *l. penult. ff. de cession. bonor.* Et neganti se socium esse, negatur beneficium competentia. *l. 67. §. ult. ff. pro socio.* Quod si extra judicium negaverit debitum, aut in judicio quidem negaverit, sed ante sententiam fuerit confessus, est locus privilegio. Fagnanus in *cit. cap. Odoardus, 3. n. 56. de solut.*

Cessat

Cessat 2. Quando clericus dolose versatus est, ut si finxerit se non esse clericum, vel falso jactaverit se esse divitem, vel bona sua dissipaverit, aut destruxerit in fraudem &c. Gonzalez. ad cit. cap. 3. n. 16. Non enim decipientibus jura succurrere solent. l. 37. §. 1. ff. de minor. l. 30. in princ. ff. ad Scutum Vellejan. l. penult. ff. de jure dot. Dolus si absit, clerico non erit negandum hoc beneficium, licet in ludo, luxu, luxuria dilapidaverit sua bona. Hostiensis. in cit. cap. 3. n. 3. Fagnan. ibid. num. 35. Militant namque rationes omnes concessi privilegii pro tali clerico; nec textus occurrit, quo illius privatio statuatur.

Cessat 3. Quando clericus ex delicto amittit privilegium fori: talis siquidem in consequentiam amittit privilegium competentiae. arg. cap. ult. de vita & honest. clericor. cap. un. eod. in 6. cap. 1. de homicid. in 6.

Cessat 4. Quando clericus eisdem renunciat, non quidem simpliciter (cum enim non in favorem privatum clericorum, sed in honorem totius ordinis clericalis introductum esse noscatur) non magis renunciationem simplicem admittit, quam privilegium canonis & fori.

19 Quartum Privilegium clericis
20 concessum est *immunitas*, quæ est
vel personalis vel realis, immunitas personalis est prærogativa personis ecclesiasticis concessa, vi cujus à communi laicorum subjectione

ne, onere & obligatione eximuntur.

Dixi: *onere & obligatione*, intellige personali, cujusmodi onera & obligationes sunt munera tutelæ, curatellæ; Angariæ & Perangariæ, hoc est; operæ personales, Frohndienst/ Scharwerk/ robalten/ viatica & telonia personalia, Zoll/ und Mauth/ Gelder/ census personalis seu capitatio, Kopf/ oder Leib/ Steuer; à quibus & aliis ex actionibus personæ ecclesiasticæ sunt immunes. per cap. 1. de Immunit. Eccles. in 6. l. 1. l. 2. in princ. §. 2. & 3. C. de Episc. & Cleric. auct. item nulla. C. eod.

Quod autem summus Pontifex clericos à jurisdictione seculari potuerit immunes facere, (probabiliter enim etiam de jure divino hanc immunitatem obtinent) ratio fortissima est, quia summus Pontifex potest condere leges, in quantum hoc exigit utilitas vel necessitas rectæ gubernationis Ecclesiæ, sed utilitas æque ac necessitas rectæ gubernationis ecclesiæ suadet exemptionem clericorum à communi subjectione, onere & obligatione laicorum, ut eo liberius vacare possint servitio divino, nec secularibus operibus semet immiscere teneantur; tum quia summus Pontifex non minorem prærogativam clericis suis concedere potest, quam concessa fuerit levitis in antiquo testamento, in quo à subjectione laicorum erant immunes. Gen. 47. v. 22. Levit. ult. v. 28. Num. cap. 18. vers. 8. & 9. Quæ causa est, quod ipsimet principes seculares

Hhh 2

lares

lares hanc immunitatem censuerint æquissimam, eamque suis constitutionibus muniverint & stabili verint, ut constat ex *auth. causa qua. auth. clericus, auth. statuimus; C. de Episcop. & Cleric.* sicut universus propemodum orbis in hanc immunitatem consensit. Qui hanc immunitatem velut iniquam arguunt, sic arguunt: quamdiu Ecclesia sub ethnicis principibus militabat, omnes Christiani, tam clerici quam laici, in Regum ac Imperatorum potestate fuerunt, quando deinde principes ad fidem sunt perducti, omnes clerici manserunt eodem ordine, cum neque lex Christi (qui neminem suo privat dominio) principibus ademerit suam potestatem; neque principes, licet clericis aliquam dederint exemptionem, eos à se tam liberos dimiserint, aut dimittere potuerint, ut ipsis amplius non subessent, nec majestatem agnoscerent.

Resp. Illis, qui ita arguunt, merito esse occinendum illud *Psalm. 104. vers. 15. Nolite tangere Cristos meos.* & *Zachar. 2. cap. vers. 9. qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Quod autem clerici primis ecclesie temporibus fuerint sub principum ethnicorum potestate, & paruerint principibus lumine fidei destitutis: Dist. subfuerunt de facto. C. de jure N. sic Ecclesia nunquam destitit suam jurisdictionem in clericos, quantum poterat, asserere & exercere, quandoquidem in canonicis Apostolorum *can. 73.* expresse

dicatur, ut Episcopus *de aliquo accusatus*, ab aliis Episcopis citetur, judicetur & puniatur; quinimo adversarii probarent ab exemplo Principum ethnicorum, quod nequidem in causis spiritualibus clerici à potestate seculari liberi sint; nam spirituales causas ad se trahere, & renitentes Christianos gravissimis pœnis subicere nitebantur Principes gentiles. Deinde:

Quod Christus neminem suo jure privet, permitti potest, sed negandum est suppositum, quod secularis Princeps in clericos unquam habuerit potestatem, cum illi specialem hierarchiam, ordinem & rempublicam constituent. Deinde cum Christus Petro ejusque successoribus dederit potestatem gubernandi fideles, & pro ecclesie utilitate ferendi leges, potuit utique S. Pontifex legem condere, atque clericos suæ jurisdictioni subicere, absque eo, quod præjudicium intulerit Principibus secularibus, quibus jurisdictio solummodo competit in laicos.

Alii dicunt, clericos esse cives & membra reipublicæ adeoque ad onera Reipubl. ferenda obstringi. Sed his respondetur, illos esse quidem cives & membra, sed non qualiacunque, potius autem privilegiata & exempta, cum nec æquitas nec ulla necessitas postulet, ut æquali cum reliquis civibus jure considerentur.

Plures

Plures etiam negant, clericos proprie & vere cives Reipublicæ nuncupari, cum licet in territorio laicorum vivant, non tamen sint de territorio.

Præterea inter sollemnissima, quæ obijciunt, allegant exemplum Salomonis, qui in testamento veteri summum sacerdotem Abiathar, quod conjuranti Adonix consensisset, capitis reum pronunciavit. 3. Reg. cap. 2. Verum exemplum illud non ostendit, vel subjectionem summi sacerdotis respectu Salomonis, vel hujus in ullum jurisdictionem; quia is dictavit sententiam mortis ex jure Belli, vi cujus supremus Princeps quemcunque aggressorem injustum occidere potest.

Contra hanc clericorum exemptionem opponunt ulterius, quod ad Rom. 13. a judicio & potestate gladii nemo eximatur. Verum loquitur scriptura non de supremo capite, sed inferioribus & subditis, in propria cujusque sphaera.

Denique arguunt, Christum Dominum, cujus S. Pontifex est Vicarius, non refugisse judicium sæculæ, sed agnovisse potestatem judicandi in Pilato, ex illo Joannis 19. vers. 11. *Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi tibi datum esset de super.*

Resp. Distinguendum esse inter potestatem facti & juris; Pilatus habuit ex permissione divina potestatem de facto, non de jure in Christum, prout constat ex Lucæ

22. *hec est hora vestra & potestas tenebrarum.*

Altera immunitas clericis concessa dicitur *realis*, estque prærogativa, cujus virtute res & bona ecclesiastica, ab omni contributione & onere, quod rebus titulo sæcularis jurisdictionis imponitur, sunt exempta.

Dicitur 1. *Res & bona ecclesiastica.* Equidem de bonis ad ecclesias ex fundatione vel donatione pertinentibus, dubium non est, quin immunitate reali potiuntur. cap. 4. cap. 7. de immunit. cap. 1. eod. in 6. cap. 4. de censib. in 6. aurb. item nulla. C. de episc. & cleric. de bonis clericorum respectu ecclesiæ vel titulo spirituali acquisitis, rursus apud plerosque receptum est, illis immunitatem realem suffragari. can. 25. caus. 23. quest. 8. cap. 1. de censib. clement. un. de immunit. dict. aurb. item nulla. De bonis vero patrimonialibus ac titulo profano receptis, utrum immunitate reali perfruantur, variant sententiæ, affirmativam tenent plerumque canonistæ, cum abbate in cap. ecclesia, de constit. n. 21. Pirrhing ad tit. immunit. n. 57. Gonzalez. ad cap. non minus. 4. eod. n. 10. ob textus mox citatos & cap. quamquam 4. de censib. in 6. quorum præcipua ratio est: quia contributiones & onera realia rebus imponuntur ex titulo jurisdictionis, quæ sicut in personas ecclesiasticas deficit, sic etiam in res ipsarum patrimoniales.

Hhh 3

Dicitur

Dicitur 2. *Ab omni contributione & onere.* Quo nomine veniunt tributa, collectæ, stauræ, talliæ, vectigalia &c. à quibus pensitationibus libera sunt bona ecclesiastica, si illæ contributiones sint novæ. Num etiam ab antiquis pensitationibus libera sint, AA. rursus variant, interim distinguendum arbitror, inter pensitationes & contributiones, quæ rebus inhærent, ex præcedenti pacto vel jure proprietatis; an autem sint impositæ ex jure jurisdictionis sæcularis; pensitationes prioris generis nec ecclesiasticæ libertati repugnant, nec ecclesiam potestati sæculari faciunt subjectam, ideoque verificatur illa parcemia, rem transire ad Ecclesiam cum imposito onere. *cap. 5. de pign. l. 23 §. 2. de S. P. R. l. 12. ff. commun. prad.* Pensitationes posterioris generis cum adversentur immunitati ecclesiasticæ, ac principaliter imponantur ob subjectionem personæ, ut constat ex illo *ad Rom. 13. Subditi estote &c. ideo enim & tributa præstatis.* Non

onerant bona ad Ecclesias noviter translata, sed procedit axioma, quod deveniant ad statum, à quo ducere non possunt initium, sed evanescent. *per l. 98. in fin. princ. ff. de V. O. AA. citati.*

Ex causis, in quibus immunitas realis cessat, singulariter in jure probatur, necessitas ac utilitas communis & tanta, ut laicorum facultates illius sublevationi non suppetant, accedente tamen cognitione cleri ac Episcopi, nec non approbatione summi Pontificis. *cap. 4. & ibid. Gonzalez. n. 14. & seq. cap. adversus. 7. de immunitat.*

Ratio est: quia si Ecclesia ex motivo pietatis alias debet succurrere pauperibus, indigentibus & captivis, quanto magis tenebitur Republicæ indigenti succurrere? D. Francisc. Schmier. *tract. de person. reb. & jur. Eccles. part. 3. cap. 4. sect. 3. §. 3.* quæ hæcenus dicta de jure Publico Romano Ecclesiastico, sufficiant, & referantur ad majorem gloriam illius, qui est noster ultimus

F I N I S.

